

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

*Anexa nr.4
la Hotărârea Consiliului INJ
nr.6/7 din 03.07.2015*

CURRICULUM

la disciplina

Baza normativă a probațiunii

(consilieri de probațiune)

AUTOR:

Vitalie RENIȚĂ,

șef al Direcției juridice OCP, formator INJ

_____ AVIZAT

Mariana PITIC,

șef al Direcției instruire și cercetare INJ

CHIȘINĂU, 2015

I. PRELIMINARII

Probațiunea este una din instituțiile de justiție penală care dispune de strategii de intervenție în toate etapele procesului de justiție penală. Probațiunea este un complex de activități de evaluare, asistență, consiliere psihosocială și supraveghere în comunitate a persoanei în conflict cu legea penală (învinuit, inculpat, condamnat) cu scopul de a o reintegra în societate și proteja comunitatea de riscul recidivei. Diversitatea activităților de probațiune servesc unui dublu scop: protecția comunității prin monitorizare continuă a comportamentului infractorului și reintegrarea socială a acestuia. În planul serviciilor, probațiunea înglobează activități menite să sporească eficiența sistemului de justiție penală și să mărească importanța conceptului de individualizare a pedepsei penale.

Astfel, ca și orice instituție activitatea de probațiune este reglementată de acte legislative și normative. Pentru a organiza lucrul cotidian în corespundere cu actele normative este necesar de cunoștințe adecvate. Cursul dat prevede însușirea și aplicarea corectă a actelor normative.

Prin urmare este prevăzută și studierea actelor normative internaționale (Convențiile CoE, ONU, Recomandările CoE etc.) De nivelul cunoștințelor în domeniul dat depinde corectitudinea activității consilierilor și rezultatele pozitive a acestuia. Cursul de instruire inițială este destinat persoanelor care nu au experiență profesională în domeniul probațiunii. Cursul își propune să contribuie la cunoașterea privind:

- actele legislative și normative care reglementează activitatea de probațiune;
- principiile normelor de drept care reglementează activitatea de probațiune;
- noțiunea de pedeapsa penală, liberarea de răspundere penală, liberarea de pedeapsa penală, măsurile de siguranță.
- reglementări internaționale în domeniul probațiunii;
- reglementări interne referitor la activitatea de probațiune.

Curriculumul înglobează trei dimensiuni: cunoaștere, aplicare, integrare. Cunoașterea include acumulare de informație și sistematizare de concepte în domeniul probațiunii. Aplicarea și integrarea presupune formarea și dezvoltarea capacităților de transfer a cunoștințelor teoretice și de utilizare a abilităților practice în activitatea profesională cotidiană, la soluționarea situațiilor problemă și la rezolvarea sarcinilor cu grad avansat de complexitate.

II. COMPETENȚE

Prin studiul disciplinei audientul va obține următoarele competențe:

- înțelegerea actelor legislative și normative care reglementează activitatea de probațiune;
- formularea principiilor normelor de drept care reglementează activitatea de probațiune;
- înțelegerea noțiunii de pedeapsa penală, liberarea de răspundere penală, liberarea de pedeapsa penală, măsurile de siguranță.
- să înțeleagă reglementările internaționale în domeniul probațiunii;
- să cunoască reglementări interne referitor la activitatea de probațiune.

III. PRINCIPALELE OBIECTIVE

La sfârșitul studiului disciplinei audientul va fi capabil:

- Să cunoască actele legislative și normative care reglementează activitatea de probațiune;

- Să relateze principiile normelor de drept care reglementează activitatea de probațiune;
- Să definească noțiunea de pedeapsa penală, liberarea de răspundere penală, liberarea de pedeapsa penală, măsurile de siguranță.
- Să cunoască reglementări internaționale în domeniul probațiunii;
- Să aplice în practică prevederile actelor normative;
- În activitatea cotidiană să se țină cont de prevederile Regulilor CoE referitoare la probațiune;
- Să respecte reglementări interne referitor la activitatea de probațiune;
- Să recomande soluții pentru depășirea dificultăților în lucrul cotidian;
- Să înainteze propuneri referitor la perfecționarea cadrului normativ.

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Denunțarea disciplinei	Formator	Semestrul	Total ore	Ore curs	Ore practice	Evaluarea
Baza normativă a probațiunii	Vitalie RENIȚĂ	2015	20	8	12	Teste pentru verificarea cunoștințelor

V. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

Nr. d.o	TEMATICA	Ore curs	Ore practice
1.	Legislația penală și procesual-penală	2	3
2.	Legislația execuțional-penală	2	3
3.	Acte legislative și normative naționale	2	4
4.	Acte normative internaționale și recomandări	2	2
	Total	8	12

VI. UNITĂȚI TEMATICE

Unități tematice	Strategii didactice/ Resurse logistice	Lucrul individual
Tema 1. Legislația penală și procesual-penală		
<i>Ore curs</i> <ul style="list-style-type: none"> • Codul penal și principiile aplicării lui. • Pedeapsa penală, individualizarea pedepselor. • Liberarea de răspundere penală. • Liberarea de pedeapsa penală. 	<i>Curs-</i> prelegere Proiector/la ptop	Lectura surselor bibliografice.

<ul style="list-style-type: none"> • Măsurile de siguranță. • Cauzele care înlătură răspunderea penală sau consecințele condamnării. • Codul procesual-penal și principiile aplicării lui. • Punerea în executare a hotărârilor judecătorești. • Chestiunile pe care trebuie să le soluționeze instanța de judecată la adoptarea sentinței. <p><i>Ore practice</i> Identificarea și analiza:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Codului penal și principiilor aplicării lui. • pedepsei penale, individualizarea pedepselor. • liberării de răspundere penală. • liberării de pedeapsa penală. • măsurilor de siguranță. • cauzelor care înlătură răspunderea penală sau consecințele condamnării. • Codului procesual-penal și principiilor aplicării lui. • punerii în executare a hotărârilor judecătorești. • chestiunilor pe care trebuie să le soluționeze instanța de judecată la adoptarea sentinței 	<p>Seminare Tabla flipchart. Studiu de caz</p>	<p><i>Ore practice</i> Soluționarea spețelor. Lucrul în grupuri. Pregătirea temelor pentru activitățile practice;</p>
<p>Tema 2. Legislația execuțional-penală</p>		
<p><i>Ore curs</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Codul de executare și principiile aplicării lui. • Principiile legislației execuțional- penale. • Trimiterea hotărârilor cu caracter penal spre executare și asigurarea executării lor. • Executarea pedepselor nonprivative de libertate. • Amânarea, executării pedepsei, suspendarea executării pedepsei și liberarea de pedeapsă înainte de termen. • Amnistia. Grațierea. • Stingerea executării pedepsei. • Executarea pedepselor de către persoanele juridice. • Executarea măsurilor de siguranță. <p><i>Ore practice</i> Identificarea și analiza :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Codului de executare și principiilor aplicării lui. • Principiilor legislației execuțional- penale. • Trimiterii hotărârilor cu caracter penal spre executare și asigurarea executării lor. • Executării pedepselor nonprivative de libertate. • Amânării executării pedepsei, suspendării executării pedepsei și liberării de pedeapsă înainte de termen. • Amnistiei, Grațierii. Stingerii executării pedepsei. • Executării pedepselor de către persoanele juridice. 	<p><i>Curs-</i> prelegere Proiector/la ptop</p> <p>Seminare. Studiu de caz. Tabla flipchart.</p>	<p>Lectura surselor bibliografice</p> <p><i>Ore practice</i> Soluționarea spețelor. Lucrul în grupuri. Pregătirea temelor pentru activitățile practice;</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Executării măsurilor de siguranță. 		
Tema 3. Acte legislative și normative naționale		
<p><i>Ore curs</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Constituția Republicii Moldova • Legea cu privire la probațiune • Legea cu privire la adaptarea socială a persoanelor eliberate din locurile din detenție • Legea cu privire la funcția publică • Legea privind Codul de conduită a funcționarului public • Legea cu privire la petiționare • Legea privind accesul la informație • Legea privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății demnitarilor de stat, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere • Lege cu privire la conflictul de interese • Lege cu privire la protecția datelor cu caracter personal • Legea privind testarea integrității profesionale • Hotărârea de Guvern nr. 827 din 10.09.2010 privind organizarea și funcționarea organelor de probațiune • Hotărârea de Guvern nr. 1006 din 29.08.2008 privind aprobarea modelului legitimației și insignei ale personalului organelor de probațiune • Hotărârea de Guvern nr. 201 din 11.03.2009 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr. 158-XVI din 04.07.2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public • Hotărârea de Guvern nr. 200 din 06.04.2012 cu privire la instituirea sărbătorii profesionale „Ziua funcționarului public” • Hotărârea de Guvern nr. 1643 din 31.12.2003 despre aprobarea Regulamentului cu privire la modul de executare a pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității • Hotărârea de Guvern nr. 210 din 21.03.2013 cu privire la aprobarea Codului de etică al consilierului de probațiune • Ordinul nr. 560 din 31.12.2008 emis de ministrul justiției cu privire la aprobarea condițiilor și formei contractului de acordare a asistenței psihosociale persoanelor eliberate din locurile de detenție și a regulilor privind modul de întocmire a referatului prezentințial de evaluare a personalității 	<p><i>Curs- prelegere Proiector/la ptop</i></p>	<p>Lectura surselor bibliografice</p>
<i>Ore practice</i>		<i>Ore practice</i>

Identificarea și analiza legislației naționale	Seminare Studiu de caz. Tabla flipchart. Tehnica de calcul	Soluționarea spețelor. Lucrul în grupuri. Pregătirea temelor pentru activitățile practice;
<p>Tema 4. Acte normative internaționale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Recomandarea CM_Rec(2010)1_Probațiune.doc • Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 04.11.1950, <i>Ratificată prin Hotărîrea Parlamentului nr.1298-XIII din 24.07.1997;</i> • Convenția europeană de asistență juridică în materie penală din 20.04.1959 <i>Ratificată prin Hotărîrea Parlamentului nr.1332-XIII din 26.09.1997;</i> • Recomandarea CM/rec(2010)1 comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la regulile de probațiune ale Consiliului Europei; • Recomandarea nr. R(92)16 privind normele europene cu privire la sancțiunile și măsurile comunitare; • Recomandarea Rec(2000)22 privind perfecționarea implementării normelor europene cu privire la sancțiunile și măsurilor comunitare; • Regulile Standard Minimale ale Națiunilor Unite pentru elaborarea unor măsuri neprivative de libertate(Regulile de la Tokyo) 45-110 din anul 1990; • Ansamblul regulilor minime ale Națiunilor Unite cu privire la administrarea justiției pentru minori (Regulile de la Beijing, Organizația Națiunilor Unite – Rezoluția 40/33 din 29 noiembrie 1985); • Recomandarea CE Nr. R(97) 12 privind personalul implicat în implementarea sancțiunilor și măsurilor comunitare; • Recomandarea CE Nr. (99) 22 privind reducerea creșterii populației din penitenciare și suprapopularea acestora; • Recomandarea CE Nr. (2003) 22 privind liberarea condiționată; • Recomandarea CE Nr. (2008) 11 privind regulile europene pentru infractorii minori subiect al sancțiunilor și măsurilor. • Declarația universală a drepturilor omului, adoptată la New York, la 10 decembrie 1948. Adoptată și proclamată de Adunarea Generală a ONU prin Rezoluția 217 A (III) 	Curs- prelegere Proiector/la ptop	Lectura surselor bibliografice

<p>din 10.12.1948. Republica Moldova aderând la declarație prin Hotărârea Parlamentului nr. 217-XII din 28.07.1990.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Convenția cu privire la drepturile copilului, adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989 la New York. A intrat în vigoare la 20 septembrie 1990. Republica Moldova aderând la convenție prin Hotărârea Parlamentului nr. 408-XII din 12.12.1990. În vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993. • Convenția europeană cu privire la supravegherea condamnaților condiționali sau infractori liberați condiționat; • Principiile Națiunilor Unite pentru prevenirea delincvenței juvenile (Principiile de la Riyadh), Rezoluția 45/112 14 decembrie 1998, (a 68-a Sesiune Plenară); • Recomandarea Nr. R 11 (80) a Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei către statele membre cu privire la detențiunea în așteptarea judecării, adoptată de către Comitetul de Miniștri pe 27 iunie 1980 la cea de-a 31 adunare a vice-miniștrilor; • Recomandarea Nr. R (87) 18 a Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei către statele membre cu privire la simplificarea justiției penale, adoptată de către Comitetul de Miniștri la 17 septembrie 1987 la cea de-a 410 întrunire a prim-miniștrilor; • Recomandarea Nr. R (92) 16 a Comitetului de Miniștri către statele membre referitoare la regulile europene asupra sancțiunilor aplicate în comunitate, adoptată de Comitetul de Miniștri în 19 octombrie 1992, cu ocazia celei de a 482-a reuniune a vice-miniștrilor; • Recomandarea Nr. R 19 (99) a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la mediere în cazuri penale, adoptată de Comitetul de Miniștri în 15 septembrie 1999; • Recomandarea Nr. R 22 (99) a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la supraaglomerarea închisorilor și inflația populației închisorilor, adoptată de Comitetul de Miniștri în 30 septembrie 1999, la cea de-a 681-a întrunire a vice-miniștrilor; • Recomandarea Rec (2003) 22 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre privind liberarea condiționată (parole), adoptată la 24 septembrie 2003 la cea de-a 853-a întrunire a vice-miniștrilor; • Recomandarea Rec (2006) 13 a Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei către statele membre cu privire la cercetarea în stare de arest preventiv, condițiile de desfășurare și măsuri de protecție împotriva abuzului, adoptată de către Comitetul de Miniștri la 27 septembrie 		
--	--	--

<p>2006, la cea de-a 974-a întrunire a vice-miniștrilor;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Recomandarea CM/Rec (2010) 1 a Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei către statele membre cu privire la Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei, adoptată de către Comitetul de Miniștri la 20 ianuarie 2010, la cea de-a 1075-a adunare a vice-miniștrilor. <p><i>Ore practice</i></p> <p>Să identifice/grupeze actele internaționale în raport cu anumite situații din activitatea practică.</p> <p>Să analizeze prevederile actelor internaționale în raport cu legislația națională.</p>	<p>Seminare. Studiu de caz. Tabla flipchart. Tehnica de calcul</p>	<p><i>Ore practice</i></p> <p>Lucrul în grupuri. Elaborarea unor lucrări de analiză și cercetare.</p>
--	--	---

VII. EVALUAREA

Evaluarea se va efectua continuu și la final.

A.Evaluarea continuă se va realiza prin:

- răspunsuri verbale, participare la dezbateri/studii de caz;
- prezentarea de lucrări individuale;
- prezentări de informații etc.
- participarea audiențelor în cadrul orelor practice;
- realizarea activităților individuale;
- susținerea unei testări care vor conține sarcini cu obiective de măsurare a cunoștințelor.

B.Evaluarea finală se va efectua sub forma unor teste pentru verificarea cunotințelor la finele disciplinei de studiu.

VIII. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Acte legislative și normative:

- 1) **Codul Penal** al Republicii Moldova din 18.04.2002, Monitorul Oficial, nr. 72-74 din 14.04.2009;
- 2) **Codul de Procedură Penală** al Republicii Moldova din 14.03.2003, Monitorul Oficial, nr.104-110 din 07.06.03;
- 3) **Codul de executare** al Republicii Moldova din 24.12.2004, Monitorul Oficial, nr. 214-220 din 05.11.2010;
- 4) **Legea cu privire la probațiune** nr.8 din 14.02.08, Monitorul Oficial, nr.103-105 din 13.06.08;
- 5) **Legea cu privire la adaptarea socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție** nr. 297 din 24.02.99, Monitorul Oficial, nr. 39-41 din 22.04.99;
- 6) **Regulamentul privind organizarea și funcționarea organelor de probațiune** (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 827 din 10.09.2010, Monitorul Oficial, nr. 166-168 din 14.09.2010);

- 7) Hotărîrea Guvernului nr. 918 din 05.10.1999 **cu privire la crearea Centrului coordonator de adaptare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție**, Monitorul Oficial, nr. 112-114 din 14.10.1999;
- 8) **Regulamentului cu privire la modul de executare a pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității (aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 1643 din 31.12.2003**, Monitorul Oficial, nr. 16-18 din 23.01.2004),
- 9) **Ordin nr. 560 din 31.12.2008 cu privire la aprobarea condițiilor și formei contractului de acordare a asistenței psihosociale persoanelor liberate din locurile de detenție și a regulilor privind modul de întocmire a referatului prezentințial de evaluare a personalității** (Monitorul Oficial, nr. 10-11 din 23.01.2009).

Jurisprudență/Practica judiciară:

- 1) Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 14 noiembrie 2008 cu privire la **practica aplicării unor prevederi ce reglementează punerea în executare a hotărîrilor judecătorești cu caracter penal**;
http://www.csj.md/admin/public/uploads/HOTARIREA%20nr.%206%20_2008_%20cu%20privire%20la%20%20practica%20aplicarii%20unor%20prevederi%20ce%20reglementeaza%20punerea%20in%20aplicare%20a%20hotararilor%20judecatoresti%20cu%20caracter%20penal.pdf;
- 2) Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.8 din 4 iulie 2005 despre **aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației naționale și internaționale privind aplicarea pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității și executarea acestei pedepse** (Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2005, nr.12, pag.15);
[http://www.csj.md/admin/public/uploads/HOTARIREA%20nr.%208%20\(%202005\)Despre%20aplicarea%20de%20catre%20instanțele%20judecătorești%20a%20unor%20prevederi%20ale%20legislației.pdf](http://www.csj.md/admin/public/uploads/HOTARIREA%20nr.%208%20(%202005)Despre%20aplicarea%20de%20catre%20instanțele%20judecătorești%20a%20unor%20prevederi%20ale%20legislației.pdf);
- 3) Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.39 din 22 noiembrie 2004 cu privire la **practica judiciară în cauzele penale privind minorii** (Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2005, nr.7, pag.6);
[http://www.csj.md/admin/public/uploads/HOTARIREA%20nr.39%20\(2004\)Cu%20privire%20la%20practica%20judiciară%20în%20cauzele%20penale%20privind%20minorii.pdf](http://www.csj.md/admin/public/uploads/HOTARIREA%20nr.39%20(2004)Cu%20privire%20la%20practica%20judiciară%20în%20cauzele%20penale%20privind%20minorii.pdf);
- 4) Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.16 din 31 mai 2004 cu privire la **aplicarea în practica judiciară a principiului individualizării pedepsei penale**, (Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2004, nr.6, pag.22);
[http://www.csj.md/admin/public/uploads/HOTARIREA%20nr.16\(2004\)Cu%20privire%20la%20aplicarea%20în%20practica%20judiciară%20a%20principiului.pdf](http://www.csj.md/admin/public/uploads/HOTARIREA%20nr.16(2004)Cu%20privire%20la%20aplicarea%20în%20practica%20judiciară%20a%20principiului.pdf)

Literatură didactică și științifică:

- 1) Dolea I., Zaharia V., Revista de științe penale, supliment 2007, **Culegere de acte naționale și internaționale în domeniul penal**, volumul I, Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2007;

- 2) Ciobanu V., Rotaru V., Zaharia V., Dolea I., **Justiția Juvenilă; Instituția probațiunii în sistemul de drept al Republicii Moldova; Mediarea penală**. PNUD Moldova, Institutul Național al Justiției. - Ch. : ELAN POLIGRAF S.R.L., 2009 – (Seria: Suporturi de curs). – Cartea a 11-a. – 296 p.
- 3) Zaharia V., Popa V., Popa V., Astrahan L., **Ghidul consilierului de probațiune**, - Ch.: Tipogr. „BonsOffices” S.R.L., 2009, 220 p. ;
- 4) Zaharia V., Popa V., Rotaru V., Martin D., Beldiga C. **Alternative la detenție. Raport de evaluare**. - Ch. :, „Helmax-Exim” SRL, 2009, 184 p. ;
- 5) Dolea I., Zaharia V., Rotaru V., Popa V., **Probațiunea în Republica Moldova. Raport de monitorizare**. - Ch.: Tipogr. „BonsOffices” S.R.L., 2011, 100 p. ;
- 6) Florian Gh., Zaharia V., Dilion M., Popa V., Moraru-Chilimar R., **Probațiunea prezentențială în privința minorilor. Teorie și practică**, Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2005;
- 7) Ulianovschi X., Mîrza V., Golubțov I., Rijicova S., „**Ghid privind munca neremunerată în folosul comunității aplicată față de minori**”, IRP, Chișinău, 2006;
- 8) Vulpescu A., N. Canțer, D. Postu, Iu. Adam, „**Pregătirea pentru liberare a deținuților**”, IRP, Chișinău, 2007;
- 9) Caciamac L., Zaharia V., Canțer N., Postu D., **Raportul misiunii de evaluare a necesităților în domeniul pregătirii pentru liberare a deținuților**. - Institutul de Reforme Penale. – Ch. : Helmax-Exim, 2006 (Tipogr. „BonsOffices”), 92 p. ;
- 10) Cojocaru V., Zaharia V., Cepraga I., Adam Iu., Vulpescu A., **Pregătirea pentru liberare a deținuților**. - Ch. :, „Cu drag” SRL, 2009, 196 p. ;
- 11) Prițcan V., Gribincea T., Moraru-Chilimar R., Cojocaru A., Fiscuci C., Popa V., Dumbrăveanu V., Lungu V., Popovici M., **Reintegrarea socială a persoanelor liberate din locurile de detenție. Ghid practic**, Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2007;
- 12) Dolea I., Zaharia V., Ardeleanu D., Cepraga I., Șarban S., **Capacități și abilități de reintegrare socială a deținuților**. Cercetare sociologică. - Institutul de Reforme Penale – Ch. :, „BonsOffices” SRL, 2009, 56 p. ;
- 13) Ciobanu D., Bolotovici L., Popa V., Gribincea T., Zaharia V., **Reintegrarea socială a persoanelor liberate din locurile de detenție**, IRP, Chișinău, 2009;
- 14) Zaharia V., Pistrinciuc V., Racu A., **Raport de monitorizare și evaluare a activității de reintegrare socială a persoanelor liberate din locurile de detenție**. - Ch. :, „Cu drag” SRL, 2009, 36 p. ;
- 15) Zaharia V., Harconiță N., Popa V., **Ghid de implicare comunitară în activitatea de probațiune în privința minorilor**. - Ch.: „BonsOffices” S.R.L., 2010, 68 p.;
- 16) Anton M. Van Kalmthout, **Reintegrarea socială și supravegherea infractorilor în opt țări europene**, Craiova, 2004;
- 17) Durnescu I., **Manualul consilierului de reintegrare socială și supraveghere**, Craiova, 2001;
- 18) <http://www.irp.md/probatiune.php>;
- 19) <http://www.justice.gov.md>;
- 20) <http://www.cepprobation.org/>
- 21) www.probatiune.gov.md